Johanna Vainiomäki

8.9.2022

Eduskunnan ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi

Ympäristövaliokunta, kirjallinen asiantuntijalausunto

U 50/2022 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi teollisuuden päästöistä (teollisuuspäästödirektiivin muuttaminen)

Lausuntona valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle ehdotuksesta teollisuuspäästödirektiivin muuttamiseksi Metsäteollisuus ry toteaa seuraavaa:

Metsäteollisuus ry suhtautuu myönteisesti teollisuuspäästödirektiivin (IED) muutosehdotuksen yleisiin pyrkimyksiin ja pitää U-kirjelmässä esitettyä valtioneuvoston kantaa monelta osin kannatettavana. Seuraavat seikat tulisi kuitenkin ottaa erityisesti huomioon teollisuuspäästödirektiivin muutosehdotuksen jatkokäsittelyssä.

- Teollisuuspäästödirektiivin muutosehdotus ei saa johtaa ympäristölupamenettelyjen ja/tai muiden ympäristöllisten päätöksentekomenettelyjen hidastumiseen ja monimutkaistumiseen. Muutoksilla on varmistettava nykyistä sujuvampi luvituskäytäntö ja lupapäätösten ennakoitavuus. Ympäristölupamuutosten on oltava ennakoitavissa ja niiden tulee perustua todelliseen ympäristönsuojelulliseen tarpeeseen.
- Muutosehdotuksessa pyritään saamaan päästölainsäädäntö yhdenmukaiseksi ilmasto-, energia- ja kiertotalouslainsäädännön kanssa. Direktiivin hyvä pääperiaate on vaikuttaa nimenomaan paikallisiin päästöihin. Tätä periaatetta ei tule muuttaa, eikä luoda päällekkäistä lainsäädäntöä esimerkiksi päästökaupan tai kiertotalousaloitteiden kanssa. Ympäristötehokkuuden sitova sääntely voi johtaa päällekkäiseen /ristiriitaiseen lainsäädäntöön sekä ympäristönsuojelun kannalta haitallisiin ristikkäisvaikutuksiin.
- Teollisuuspäästödirektiivin joustot, kuten koko parhaan käyttökelpoisen tekniikan (BAT) päästötasojen vaihteluvälin hyödyntäminen, paikallisten olosuhteiden ja ristikkäisvaikutusten huomioon ottaminen, sekä mahdollisuus poiketa BAT:n mukaisista päästötasoista on säilytettävä.
- Investointi- ja toimintaympäristön on oltava ennakoitava. EU:n teollisuuden kilpailukyvyn turvaaminen on välttämätöntä. Teollisuuspäästödirektiivin tulee tarjota oikeudellista ja suunnitteluturvaa, jotka ovat välttämättömiä teollisuuden taloudelliselle toiminnalle.

Johanna Vainiomäki 8.9.2022

Tasapuoliset toimintaedellytykset vahvistavat EU:n ympäristönsuojelua

Metsäteollisuus tarjoaa useita ratkaisuja vihreään siirtymään. Suomessa metsäteollisuuden tuotteet tarjoavat kuluttajille ilmastomyönteisiä tuotteita, jotka valmistetaan kansainvälisesti verrattuna hyvin hoidetuista metsistä ja jatkuvasti alenevin päästöin. Metsäteollisuus on edennyt jo pitkälle fossiilitaloudesta irtautumisessa, kiertotaloudessa ja vastuullisuuskysymyksissä. Suomalainen metsäteollisuus on vähentänyt tuotantonsa päästöjä merkittävästi viimeisten vuosikymmenten aikana. Esimerkiksi jätevesiin päätyvät ravinnepäästöt ovat vähentyneet 60 % ja hiukkaspäästöt ilmaan 89 % vuoden 1992 tasosta. Teollisuuden päästöjen vähentämisessä teollisuuspäästödirektiivi ja siihen liittyvät sektorikohtaiset BAT-päätelmät ovat olleet tehokas työkalu.

Teollisuuspäästödirektiivi (IED) on vuonna 2020 tehdyn vaikuttavuusarvioinnin mukaan ehkäissyt ja vähentänyt tehokkaasti teollisesta toiminnasta aiheutuvia päästöjä. IED on edistänyt hyvin myös parhaan käytettävissä olevan tekniikan käyttöä, ja sillä on havaittu olleen positiivinen vaikutus esimerkiksi resurssitehokkuuteen, kiertotalouteen ja innovointiin. Aikaisempaan lainsäädäntöön verrattuna teollisuuspäästödirektiivi on parantanut tietojen julkista saatavuutta ja muutoksenhaku- sekä vireillepano-oikeutta.

Toisaalta vaikuttavuusarvioinnissa on tunnistettu myös useita osa-alueita, joissa uusien globaalien haasteiden myötä on vielä parantamisen varaa. Jäsenvaltioiden välillä on havaittu direktiivin täytäntöönpanossa selvää epäyhdenmukaisuutta ja vaatimustasojen vaihtelua. Tämä heikentää tasapuolisten toimintaedellytysten saavuttamista EU:n alueella ja on omiaan heikentämään samalla myös ympäristönsuojelun tasoa. Metsäteollisuus ry kannattaa koko EU:n laajuista direktiivin täytäntöönpanon ja vaatimustason yhtenäistämistä. Tasapuolinen toimintaympäristö ja korkea ympäristönsuojelun taso on kaikkien yhteinen etu.

Tavoitteena sujuva luvitus ja tiivis, kokonaisympäristövaikutuksiin keskittyvä lupa

Teollisuuspäästödirektiivin muutosehdotuksessa mainitaan sen olevan komission "yksi yhdestä" -lähestymistavan mukainen pilottihanke, jolla pyritään keventämään hallinnollista rasitetta. Todellisuudessa ehdotus sisältää kuitenkin useita uusia elementtejä, jotka laajentavat lupaharkintaa ja lisäävät sekä toiminnanharjoittajien että viranomaisten hallinnollista taakkaa ja raportointivelvoitteita.

Metsäteollisuus ry pitää ehdottoman tärkeänä, että luvitusprosessiin ja sen sisältövaatimuksiin kiinnitetään teollisuuspäästödirektiivin muutosehdotuksen käsittelyssä erityistä huomiota. Teollisuuspäästödirektiivin muutosehdotus ei saa johtaa ympäristölupamenettelyjen ja/tai muiden ympäristöllisten päätöksentekomenettelyjen hidastumiseen ja monimutkaistumiseen. Muutoksilla on varmistettava nykyistä sujuvampi luvituskäytäntö ja

lupapäätösten ennakoitavuus. Luvittamisen ja muun ympäristöllisen päätöksenteon pullonkaulat ja sujuvoittamispyrkimykset ovat olleet suurennuslasin alla pitkään sekä Suomessa että muissa EU-maissa. Tavoitteena tulisi olla selkeä ja sujuva lupaprosessi sekä tiivis lupa, joka painottuu nimenomaan ympäristön pilaantumisen estämiseen. Nyt käsillä oleva teollisuuspäästödirektiivin muutosehdotus ei tue edellä kuvattua tavoitetta.

Direktiiviehdotuksen mukaan toimivaltaisten viranomaisten olisi asetettava jatkossa päästöjen raja-arvot asiaankuuluvan BAT-päästötason vaihteluvälin alarajalle, paitsi jos toiminnanharjoittaja osoittaa, että BAT-päätelmissä kuvatun parhaan käytettävissä olevan tekniikan soveltaminen mahdollistaa vähemmän ankarien raja-arvojen noudattamisen. Metsäteollisuus ry korostaa, että ympäristöluvituksessa tulisi yksittäisten päästöparametrien painottamisen sijaan keskittyä huomioimaan päästöjä aiheuttavan toiminnan kokonaisympäristövaikutukset. Tiukimpien BAT-päästötasojen vaatimus johtaisi vääjäämättä kokonaisympäristövaikutuksen kannalta epäedullisiin ristikkäisvaikutuksiin.

Metsäteollisuus ry pitää ehdottoman tärkeänä sitä, että IED:n joustot, kuten paikallisten olosuhteiden ja ristikkäisvaikutusten huomioon ottaminen, koko BAT-päästötasojen vaihteluvälin hyödyntäminen sekä mahdollisuus poiketa BAT:n mukaisista päästötasoista säilytetään. Alimman mahdollisen päästötason on oltava se taso, jonka toiminnanharjoittaja saavuttaa nykyisellä BAT-tekniikallaan ja raaka-aineillaan. Velvollisuus BAT-ylärajaa tiukempien päästöraja-arvojen selvittämiseen tulee syntyä vain ympäristönsuojelullisesta tarpeesta.

Metsäteollisuus ry ei myöskään kannata sitovien raja-arvojen asettamista energian, veden ja materiaalien käytölle tai hyötysuhteille. Energia- ja resurssitehokkuuteen sekä koko elinkaaren ympäristövaikutuksiin kohdistuvat ehdotukset pyrkivät yhdenmukaistamaan päästölainsäädäntöä ilmasto-, energia- ja kiertotalouspolitiikkojen kanssa. Lainsäädännön yhtenäistäminen ja rajapintojen sujuvoittaminen eri säädösten välillä on kannatettavaa, mutta päällekkäisen lainsäädännön muodostumista on vältettävä. Lisäksi Metsäteollisuus ry on huolissaan siitä, että IED-ehdotuksen energiatehokkuusvaatimuksiin liittyvät elementit voivat vaarantaa Suomen hyvin toimivan vapaaehtoisen energiatehokkuussopimusjärjestelmän.

Metsäteollisuus ry tukee komission ehdotusta pakollisesta ympäristöjärjestelmästä, sillä ympäristöjärjestelmä tukee toiminnanharjoittajaa ottamaan päätöksenteossaan ja toiminnassaan huomioon laajamittaisesti ympäristönsuojelulliset tavoitteet. Metsäteollisuus ry ei kuitenkaan kannata komission ehdotusta siitä, että direktiiviehdotuksen vähimmäisvaatimukset ympäristöjärjestelmälle olisivat osin laajemmat kuin esimerkiksi ISO 14001 ympäristöjärjestelmän standardin mukaiset vaatimukset. Metsäteollisuus ry korostaa, että toiminnanharjoittajalle ei tule syntyä velvoitetta liittyä tiettyyn ympäristöjärjestelmään ja esimerkiksi olemassa olevat, sisällöiltään kattavat ISO 14001 / EMAS -järjestelmät

tulisi sellaisenaan hyväksyä teollisuuspäästödirektiiviehdotuksen mukaiseksi ympäristöjärjestelmäksi.

Tietojen julkistamisen lisääminen tehtävä harkiten

Teollisuuspäästödirektiivin muutosehdotukseen sisältyy huomattavia tiedon julkisuuteen ja kansalaisten tiedonsaantimahdollisuuksien lisäämiseen liittyviä elementtejä. Metsäteollisuus ry näkee positiivisena kehityksenä sen, että ympäristönsuojeluun liittyvän toiminnan julkisuus ja läpinäkyvyys lisääntyy, mutta korostaa sitä, että luottamukselliseen liiketoimintatietoon tai turvallisuuskriittiseen tietoon liittyviä asioita ei tule edelleenkään julkaista osana ympäristölupapäätöksiä tai päästörekisteriportaalissa. Esimerkiksi ympäristölupajärjestelmästä ja toiminnanharjoittajan siirtymäsuunnitelmasta tulisi julkaista korkeintaan hyvin yleisellä tasolla olevat vakiomuotoiset tiivistelmät.

Kansallisen oikeuskäytännön vahvistaminen

Metsäteollisuus ry kannattaa valtioneuvoston kirjelmässä esitettyjä Suomen varauksellisia kantoja, jotka liittyvät seuraamusten ja terveyshaittoja koskevien ehdotusten yksityiskohtiin. Metsäteollisuus ry pitää tärkeänä, että lopullinen direktiivi ei sisällä edellä mainittuihin asioihin liittyen kansallisen oikeusjärjestyksen vastaisia velvoitteita tai ristiriitaisia menettelytapoja.

Metsäteollisuus ry

Jyrki Peisa
vt. toimitusjohtaja